

gaf, in zijn composities nooit van een zeer beweeglijke of rijke ordonnantie was en aldus te meer de aandacht kon leiden naar wat hij zijn sujetten deed beleven aan kleine vreugden of stille gepeinzen. Bij wijlen dan nog spreekt er een trek, die, het verstandelijke van zijn begaving markeerend, hem in het onderwerp van een het schilderachtige geheel ontwijkende eigenzinnigheid doet zijn en hem daarin curieus doet vooruitloopen op gelijke proeven van sommigen der latere Amsterdamsche school. Zoo is hij dan een geestig observator, scherp-ziend immer, die zich niet laat drijven op verbeeldingsvlucht, doch zich aan het concrete houdt, waaraan hij niettemin een adel weet bij te zetten, die in haar werking op ons juist hier wel dikwijls de gedachte oproept aan het louterend vermogen der kunst.

Van prenten, verspreid over de jaren van een zoo lang tijdsverloop, valt het niet te verwonderen, dat haar samenhang naar het uiterlijk niet sterk in het oog loopend is. Wanneer men dit geheel van een vijftig jaren overziet, komt wel bijna de gedachte op, dat dit eer als een reeks experimenten, maar buitengewone, moet worden aangezien, dan als de vrucht van een constant beoefend uitdrukkingsmiddel, te volgen in alle fasen van zijn groei. Dit fragmentarisch karakter, wel verre van iets af te doen aan de waarde dezer stukken, doet te meer de wel zeer bijzondere begaafdheid bewonderen, die, ondanks dat de kunstenaar soms jarenlang zich met dit werk niet bezig hield, tot zoo rijpe technische beheersching kwam, haar wist te handhaven en te verdiepen. Maar het doet toch wel een verlangen opkomen naar de schakels, die deze bladen, nu uitstekend als eenzame hoogtepunten, hadden kunnen verbinden en den organischen groei van dit talent te zien hadden kunnen geven.

De hooge voortreffelijkheid van dit werk, dat door zijn kwaliteit zoo ruim vergoedt wat we naar aantal missen, lijkt den meester wel schier zonder strijd te zijn toegevallen. Hij had dan ook veel mee. Hij was een keurig schilder, van uitgelezen smaak, doch bij wien de teekening, hoe savant de schildering ook is, het immer voelbaar fundament blijft. En haar cultiveerend met een ijver, die den teekenhartstocht van Menzel in de gedachte roept, kon het kwalijk anders of hij ging de mogelijkheden van na-verwante grafische technieken mede exploreeren. De lithografie was dan wel het meest voor de hand liggend medium, evenzeer te verklaren uit de voorkeur van den tijd, die de ets verwaarloosde en de gravure bezigde voor ziellooze reproductie, als uit het karakter van de techniek zelve, die, in haar werking de effecten van het smeug potlood of het kleurigzwart krijgt zoo dichtbij naderend, hem eer moest aantrekken dan de magere, ijle lijntjes, die de etsen van die dagen doorgaans toonden. Toch hadden de enkele lithografieën, die hij met de pen uitvoerde, met de lust tot experiment, die zooveel zijner leerlingen kenmerkt en reeds